

Programmi läbiviija:	Eesti Pimekurtide Tugiliit
Aadress:	Ehte 7 ; 10318 Tallinn
Registrikood:	80096296
Kontakt:	e-mail: info@pimekurdid.ee
Programmi nimetus: Varajane sekkumine nägemis- ja nägemis-liitpuudega lapse arengusse.	
Sihtgrupp, kellele programm on suunatud: Nägemispuudega ja nägemis-liitpuudega lapsed vanuses 0-5 eluaastat.	
Programmi missioon (eesmärk ja võtmeväärtused): Pimesus ja pimekurtus on <i>teabe kättesaadavusega seotud puue</i> – piiratud on visuaalse ja/või auditiivse teabe kättesaadavus. Pimeda ja pimekurdi lapse jaoks on sekkumine tugisüsteem, mis on kavandatud lapse ja keskkonna vahelise suhtlemise vahendamiseks. Sekkumine vähendab nägemis- või liitpuude mõju ja võimaldab lapsel saavutada vastavalt tema eale maksimaalne kontroll oma elu üle. Kuna kergemaid nägemise funktsionaalseid kahjustusi on raske avastada varajase kontrolli käigus, hõlmab nägemispuude tuvastamine eelkõige väikelapsi, kelle nägemiskahjustus on raskem. On kriitilise tähtsusega see, et igasuguse arenguhäirega lapsi uuritaks ka kerge ja mõõduka nägemispuude tuvastamiseks. Mida varem nägemispuue avastatakse, seda varem saab koostada individuaalse sekkumiskava, mille abil soodustatakse nägemise arengut ja kasutamist.	
Nägemispuudega lapse arengut ohustavad järgmised riskifaktorid:	
<ul style="list-style-type: none"> - Enneaegsus - Lisapuuded või meditsiinilised vajadused - Pikaajalised haiglas viibimised - Nägemispuudega lastele spetsiifiliste interaktsioonivormide vähesus või puudumine suhtlemisel vanematega ja haigla personaliga (puudub silmside, osutamine, eakohane suhtlemine keha abil). - Visuaalse defitsiidi tingimustel minimaalsed võimalused ümbruse uurimiseks mõtestatud viisil: mõtestatud taktiliste ja auditiivsete stiimulite puudulikkus olulise informatsiooni hankimiseks, mis pärsib lapse arengut. - Ülestimulatsioon või stimulatsiooni puudulikkus. 	
Pimedate ja pimekurtide laste jaoks on sekkumine <i>protsess</i> , mis muudab visuaalse ja auditiivse teabe kättesaadavaks. See annab neile ühenduse maailmaga. <i>Sekkuja roll on seda protsessi hõlbustada.</i> Terminit „sekkuja” kasutatakse eelkõige vastava väljaõppe saanud isiku kohta, kes töötab üks-ühele pimeda või pimekurdi lapsega tema kodus, haridusasutuses ja kogukonnas.	
Eesmärgid: Varajase sekkumise üldine eesmärk on soodustada nägemise tõhusat rakendamist igapäevaste toimetuste käigus koos vajalike visuaalsete kohandamiste ja sensoorsete	

asendustega. Selle saavutamiseks on vaja mitmeid omavahel osaliselt kattuvaid lähenemisviise:

1. Väikelapse nägemissüsteemi optimaalse arengu soodustamine, luues võimalusi nägemise kasutamiseks. Selle saavutamiseks tuleb koostada meetodeid, mis arendaksid maksimaalselt väikelapse võimet saada ümbritsevast keskkonnast informatsiooni ja seda kasutada.
2. Väikelast tuleb õhutada probleemide lahendamisel nägemisjääki kasutama. Selle saavutamiseks tuleb väikelapse visuaalne ümbrus sobilikult kohandada ja kujundada välja struktuuriliselt organiseeritud visuaalsed ülesanded, mis soodustaksid konkreetsete probleemide lahendamise seotud oskuste, k.a nägemise arenemist.
3. Nägemispuudega väikelastele tuleb pakkuda konkreetset õpetust ja tehnikaid, mis aitaksid neil saadaolevale piiratud visuaalsele informatsioonile kinnitust leida ja seda täiendada. Selle saavutamiseks tuleb anda väikelapsele sobilikku taktiilset, kinesteetilist, auditiivset ja olfaktorset informatsiooni, mis kinnitaks visuaalset informatsiooni; aidata tal integreerida erinevate meelte kaudu omandatud informatsiooni ning anda mõtestatud verbaalset tagasisidet esemete, nende omaduste ja keskkonnas toimuvate sündmuste kohta.
4. Lapse funktsionaalse nägemisvõime hinnangu alusel nõustatakse laste vanemaid optimaalsete võimaluste loomisel kahjustatud nägemise arendamiseks: visuaalsete stiimulite suurus, vaatamist soodustavad asendid, valgustus, värv, kontrast, tegevuse kestvus, j.n.e. Üldarengu mahajäämuse vältimiseks õpetatakse vanematele nägemispuuet kompenseerivate oskuste kasutamist. Vanemate nõustamise üldine eesmärk on soodustada lapse nägemise tõhusat rakendamist igapäevaste toimetuste käigus koos vajalike visuaalsete kohandamiste ja sensoorsete asendustega.
5. Nõustamisel pakutakse vanematele konkreetset õpetust ja tehnikaid, mis aitaksid lapsi saada olevale piiratud visuaalsele informatsioonile kinnitust leida ja seda täiendada.

Programmi elluviimise kaasatavad spetsialistid ja kasutatav metoodiline taust:

Väga väikeste (sünnist kuni kolmanda eluaastani) pimekurtide laste vajadus seksuja teenuste järele määratakse kindlaks programmi koostamisel. Meeskonna tööd juhivad tüflopädaog (eripädaog). Programmi meeskond peaks:

1. Tüflopädaog, füsioterapeut, eripädaog määravad kindlaks lapse visuaalse, füüsilise, kognitiivse, kommunikatsioonilase, sotsiaalse või emotsionaalse ja kohandumisega seotud arengu hetketaseme. Kuna nägemispuue mõjutab kõiki arenguvaldkondi, eriti neid, mis on seotud kommunikatsiooni, õppimise ning sotsiaalse ja emotsionaalse arenguga, tuleks selle arutelu käigus käsitleda nägemispuude mõju nendele valdkondadele.
2. Tüflopädaog, sotsiaaltöötaja ning psühholoog määravad kindlaks perekonna ressursid, prioriteedid ja mured, mis on seotud lapse arengu edendamise. Kuna varajase sekkumise teenuste puhul keskendutakse perekonnale, tuleks selle arutelu käigus pöörata tähelepanu perekonna prioriteetidele ja muredele. Samuti peaks see hõlmama lapse edasise eluga seotud vajadusi ning pere vajadusi lapse arengu toetamise järele. Lisaks sellele tuleks kindlaks määrata nii perekonna olemasolevad kui ka täiendamist vajavad ressursid. Selle arutelu käigus tuleks käsitleda pimesusega või pimekurtusega seotud küsimusi ja selle mõju perekonnale, võttes arvesse pere muresid ja ressursse.
3. Tüflopädaog, füsioterapeut, eripädaog ja sotsiaaltöötaja nimetavad olulisemad tulemused, mida last ja perekonda eeldatakse saavutavat. Varajase sekkumise puhul peaksid pimedate ja pimekurtide laste ja nende perede eeldatavalt saavutatavad tulemused hõlmama strateegiaid, mis lähtuvad lapse vajadustest saavutada juurdepääs teabele, arendada välja kommunikatsioonioskused.
4. Tüflopädaog, füsioterapeut, eripädaog ja sotsiaaltöötaja määravad kindlaks lapse

ja perekonna ainulaadsete vajaduste rahuldamiseks vajalikud varajase sekkumise teenused, sealhulgas teenuste osutamise sagedus, intensiivsus ja meetod. See arutelu käsitleb lapse ja perekonna puhul kindlaksmääratud tulemuste saavutamiseks vajalikke teenuseid. Siinkohal võib arutada sekkuja teenuste kasutamist kui üht võimalust pimedade või pimekurdi lapse ja tema perekonna vajaduste rahuldamiseks.

5. Tüflopädagoog määrab kindlaks loomulikud keskkonnad, mis sobivad varajase sekkumisega seotud teenuste osutamiseks. Sekkuja saab sekkumisprotsessi hõlbustada mis tahes keskkonnas, kus vanemad soovivad osaleda.

Programmi lühikirjeldus:

Nägemispuudega laste sekkumise programmi juhendaja on alati nägemisspetsialist (tüflopädagoog), programmis osalevad füsioterapeut, eripedagoog, sotsiaaltöötaja ning vajadusel psühholoog. Väikelapse sekkumise programm koostatakse kaheks aastaks. Tüflopädagoog koostöös nimetatud spetsialistidega teeb kindlaks teenuste liigid ja sagedused, mis sõltub puude raskusastmest ja pere vajadustest.

Varajase sekkumise programmi ülesehitus:

- Lapse uurimine ja hindamine erinevates arengu valdkondades - 10 tundi aastas
- Sekkumise programmi koostamine ning vajalike spetsialistide kaasamine – 10 tundi aastas
- Tegevused lapsega (nägemise kasutamine, motoorne areng, kommunikatsioon, sotsiaalsed oskused, jn.e.) – keskmiselt 80 tundi aastas
- Lastevanemate nõustamine – 20 tundi aastas

Tegevused:

- Uurimine, hindamine
- Sekkumise programmi koostamine
- Individuaalne töö lapsega
- Nõustamine
- Perekursused
- Kirjanduse väljaandmine

Keskkond:

- Lapse kodu
- Eesti Pimekurtide Tugiliit
- Haridusasutused
- Perekursusteks valitud asutused

Koostaja: Olga Ilgina, tüflopädagoog

27. november 2007.a.